

TRAIAN BRĂILEANU IN DOCUMENTS (III)

Radu Florian Bruja
Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava

***Rezumat:** Se știu relativ puține aspecte despre începuturile politice ale lui Traian Brăileanu în Mișcarea Legionară. De asemenea nici despre mobilul care l-a convins pe sociologul și profesorul universitar de la Cernăuți să adere la extrema dreaptă românească. Naționalist și antisemit Brăileanu s-a încadrat în generația de nemulțumiți de sistemul politic democratic din România interbelică și, după un traseu politic care a inclus Partidul Poporului și Liga Apărării Național Creștine a ajuns la legionari. Se știe că pe la 1927 s-a apropiat de Corneliu Zelea Codreanu iar în 1930 era numit membru în Senatul Legionar. În partea a treia a demersului nostru vom încerca să aducem la lumină câteva aspecte ale participării sale la viața politică a Legiunii la mijlocul deceniului patru a secolului XX. Documentele prezentate în acest volum se găsesc, în principal, în Fondul Ministerului de Interne, la Direcția Generală de Poliție. Trei documente provin de la Arhivele Statului de la Cernăuți (Ucraina) și unul de la Direcția Județeană a Arhivelor Suceava.*

Ele aduc la lumină activitatea lui Traian Brăileanu ca om politic, înregimentat extremei drepte românești a cărei unul din liderii intelectuali a fost. Din documente reiese că profesorul cernăuțean era implicat în toate formele de manifestare ale naționalismului românesc întruchipat de Partidul Totul pentru Țară. Un document îl prezintă în plină campanie electorală a anului 1937 dar și pe listele Adunării Deputaților, pentru județul Cernăuți. Din alte documente reiese că autoritățile îl aveau în supraveghere pe Traian Brăileanu ceea ce însemna că reprezenta un lider de opinie a Mișcării Legionare și un pion important pe scena politică a anilor '30.

There isn't much information on Traian Brăileanu's beginning of political involvement in the Legionnaire Movement, even that reason that drove the sociologist and the professor of Cernauti University to adhere at the Romanian extreme right political wing. Nationalist and anti-Semite, Brăileanu was a part of the generation that was disappointed by the Romanian democratic system between the Wars. After an itinerary through the People's Party and the League of the National Christian Defense, he joined in the legionnaire movement. It is known that around 1927 he was close to Corneliu Zelea Codreanu and, in 1930, he was a member of Legionnaire Senate. A justification of the political step he did was his affirmation: "it is true that the democracy nowadays is the greatest danger for our state. This is not because it is a democracy, but is a democracy based on the anti-Romanian interests, and against the national Romanian state"¹.

On the other side, Traian Brăileanu declared that his legionnaire actions are directed exclusively against communism.² What remains is the fact that his personality conferred an intellectual responsibility to the Legion and brought it new adepts³. In the third part of our work will try to reveal few facts of his participation on the political life of the movement in the middle of the forties of the last century. The

documents shown on this volume can be found, mainly, in the Internal Affairs Minister Archive, and in the General Police Direction of The National Central Historical Archives. Three documents were discovered in the State Archive from Cernăuți (Ukraine) and one from The Suceava's County Archive.

They reveal Traian Brăileanu's activity as a politician of the right extremism part being one of the intellectual leaders. The documents shows that the professor from Cernăuți was involved in all the acts of expressing Romanian nationalism of the *Partidul Total pentru Țară* (*All for the Country Party*). A part of his political activity was the calling for the Romanian students that he expressed on various occasions such as students congresses, magazines as "Iconar"⁴ and "Însemnări sociologice"⁵, even in the university with the occasion of commemoration of "the 1922 generation"⁶. It is not an accident that he was considered an ideologue of the Legionnaire Movement⁷.

He was always present in the students in the working camp where he was coordinating the activities as it was in the Storojineț brick factory. Brăileanu was a fan of working camps considering them "a way for citizenship education of the new man"⁸. Even the commemoration of Ion Moța and Vasile Marin, killed in the Spain civil war, is noticed in the documents; Traian Brăileanu said about them, that they are „two men that beat the death"⁹. A document describes him during the elections campaign of 1937, but also on the deputies' list for Cernăuți county. From others, we may read that the authorities kept him under observation because he was a leader, an ideologist of the Movement, and an important chess piece on the political stage of the 1930ies.

DOCUMENTE:

1.

Direcția Generală de Poliție,
Inspectoratul Regional de Poliție, Cernăuți
Notă, 9 iulie 1935

Festivalul studențesc din Sala Polonă din 8 iulie, la Suceava

(...)

Azi, 9 iulie sub președinția preotului Ivanovici au conferențiat:

Avocat I. Negură din Cernăuți, despre istoricul studențimii române. Profesorul Traian Brăileanu spune că din mișcarea studențească trebuie să se nască o singură idee a cărei suflet este Corneliu Zelea Codreanu.

Studentul Simionescu Lăzăreanu dezvoltă subiectul "Viața materială și nevoile studențești" despre problemele studenților.

Studentul Pașcovici protestează împotriva taxelor universitare iar studenții Cozma, Tarasievici din Cernăuți și Cârciu din Iași se referă la burse, taxe, cămine.

A.N.I.C. Fond Ministerul de Interne, Direcția Generală a Poliției, vol. I inv. 2349, 232/1935, vol. I, f.126-126;

2.

Direcția Generală de Poliție

Inspectoratul Regional de Poliție, Craiova

Notă, 18 aprilie 1935

Telegramele Președintelui studentul Cotigă:

1. Generalul Cantacuzino

2. C.Z. Codreanu

3. Al. Vaida Voevod

4. A.C. Cuza

5. Traian Brăileanu “Trimitem salutul omagial al studențimii române, adunate la Congres”.

A.N.I.C. Fond Ministerul de Interne, Direcția Generală a Poliției, vol. I inv. 2349, 232/1935, vol II, f.174;

3.

Direcția Generală de Poliție,

Inspectoratul Regional de Poliție, Cernăuți

Notă, 2 august 1935

Cu începere de ieri au sosit în tabăra de muncă de pe moșia d-lui Flondor de la Storojineț, 25 de studenți (sunt așteptați 120).

La instalarea lor a asistat prof. T. Brăileanu și V. Iașinski.

Tabăra va fi vizitată și de C.Z. Codreanu.

A.N.I.C. Fond Ministerul de Interne, Direcția Generală a Poliției, vol. I inv. 2349, 232/1935, vol II, f.277;

4.

Direcția Generală a Poliției,

Notă informativă, august 1935

Revista “Iconar”, care se tipărește la Rădăuți e un ziar camuflat legionar al fostei organizații Garda de Fier.

Revista este redactată de legionari, colaboratori la “Idei sociologice” a d-lui Traian Brăileanu și se tipărește la Rădăuți pentru a scăpa de rigorile legii stării de asediu și a cenzurii.

E editată din fondurile strânse de “Legiunea Sportivă” și prin membrii ei se pune în vânzare.

Arhivele Naționale Suceava, Fond Prefectura județului Rădăuți, 88/1935, f.9;

5.

Inspectoratul Regional de Poliție, Cernăuți
Buletin Informativ 16 august 1936

În 15 august, dl. Gen. C. Cantacuzino a inspectat tabăra de muncă “C. Grăniceru” de la Cernăuți.

Apoi însoțit de T. Brăileanu, V. Iașinschi, L. Țopa, Șerban Flondor au vizitat taberele de la Storojineț și Carapciu.

A.N.I.C. Fond Ministerul de Interne, Direcția Generală a Poliției, 3/1936, f.161;

6.

Inspectoratul Regional de Poliție, Cernăuți
Dare de seamă (martie 1936)

La sediul central al Gărzii a avut loc o ședință în onoarea prof. T. Brăileanu (peste 400 de legionari având în mijlocul lor pe T. Brăileanu) pe 19 martie 1936.

“Sunt cu sufletul în mijlocul vostru, pentru că îmi plasece munca în tăcere, îmi plac faptele împlinite fără multă vorbă. Și în momentele istorice de azi, când fariseii se bat în piept pe la toate colțurile, avem nevoie de un ritm constructive al vieții noastre de stat” a încheiat T. Brăileanu.

A.N.I.C. Fond Ministerul de Interne, Direcția Generală a Poliției, 4/1936, f.38-39;

7.

Buletin informative

La 30 ianuarie 1936 în Cernăuți a avut loc un ceai literar organizat de gruparea “Însemnări sociologice” și “Iconar”, conduse de Traian Brăileanu.

A.N.I.C. Fond Ministerul de Interne, Direcția Generală a Poliției, 231/1936, f.1;

8.

Direcția Generală de Poliție,
Notă, 31 iulie 1936

În 13 iulie 1936 la Rădăuți a fost sfințit locul unde se va înălța o biserică. A fost arborat un drapel național cu semnul electoral al Partidului Totul pentru Țară.

Cu această ocazie a venit la Rădăuți și T. Brăileanu spre a vizita tabăra de muncă legionară.

A.N.I.C. Fond Ministerul de Interne, Direcția Generală a Poliției, 284/1936, f.68;

9.

Direcția Generală de Poliție,
Inspectoratul Regional de Poliție, Cernăuți
Notă,

Cu ocazia zilei de 10 decembrie 1936 – aniversarea mișcării studențești – profesorul Traian Brăileanu în conferința *“Pe făgașul istoriei”* a arătat momentul psihologic care a determinat pe tinerii studenți de la 1922 să se ridice la luptă națională împotriva evreilor și comunismului.

În timpul conferinței, studentul cuzist Andronic a provocat incidente.

A.N.I.C. Fond Ministerul de Interne, Direcția Generală a Poliției, 284/1936, f.313;

10.

Direcția Generală de Poliție,
Inspectoratul Regional de Poliție, Cernăuți
Buletin informativ

În 17 ianuarie 1937, la Cernăuți, Storojineț, Rădăuți s-au ținut parastase pentru pomenirea celor doi legionari căzuți în Spania. Le Cernăuți a vorbit T. Brăileanu și prof. Țopa și asist. univ. Maximiuc.

Legionarii au luat doliu pentru 40 de zile iar pe 17 au ținut post negru.

A.N.I.C. Fond Ministerul de Interne, Direcția Generală a Poliției, 10/1937, f.41;

11.

Ministerul de Interne
C.P.M., Cernăuți Liderii legionari din Cernăuți supravegheați de Poliție

Traian Brăileanu, Constantin Țopa, Traian Maga, I. Becleanu, V. Posteuca, I. Țurcanu, Dragoș Grigoraș-Suceveanu, I. Negură, Constatnin Lupu, Ștefan Tăutu, Liviu Rusu, Em. Vasilovschi, Traian Ionescu, Mircea Onciul, Traian Galeriu, M. Cruceanu, Silviu Zugrav, Radu Eduț, Slujanschi Barbu, M. Grigoresei, Constatin Briceagă, Emil Chindriș, Filon Lauric.

Arhivele de Stat ale Regiunii Cernăuți, Fond Chestura de Poliție a orașului Cernăuți, inv. 38. d.10.222, f.77;

12.

(...) Lista electorală nr. 3 Camera Deputaților decembrie 1937, Cernăuți

Traian Brăileanu
 Ilie Gârneață
 Constantin Țopa
 Maga Traian
 Grigoraș-Secevean Traian
 Cepișcă Nicolai
 (...)

Arhivele de Stat ale Regiunii Cernăuți, Fond Chestura de Poliție a orașului Cernăuți, inv. 38., d.205, f.3-7.

13.

Notă informativă, 14 decembrie 1937

(...)

În 5 decembrie, în Ostrița, profesorii Țopa și Brăileanu au făcut propagandă Partidului Totul pentru Țară.

Arhivele de Stat ale Regiunii Cernăuți, Fond Chestura de Poliție a orașului Cernăuți, inv. 38. d.10.222, f.111;

NOTE:

1. Traian Brăileanu, *Memorii. Statul și comunitatea morală*, edited by Dan Dungaciu, Albatros Press, Bucharest, 2003, p.14;
2. Radu Ioanid, *Sabia Arhanghelului Mihail. Ideologia fascistă din România*, Diogene Press, 1994, p.80;
3. Armin Heinen, *Legiunea „Arhanghelul Mihail”. Mișcare socială și organizație politică. O contribuție la problema fascismului internațional*, Humanitas Press, Bucharest, 1999, p.160;
4. Mircea A. Diaconu, *Mișcarea „Iconar”. Literatură și politică în Bucovina anilor '30*, Timpul Press, Iasi, 1999;
5. The first issue was in April 1935, see Horia Sima, *Mari existențe legionare*, Imago, Sibiu, 2000, p.129;
6. About the first anti-Semite reactions of Braileanu and the 1922 generation see Irina Ilvezeanu, *Cultură și naționalism în România Mare 1918-1930*, Humanitas, Bucharest, 1998;
7. Grigore Traian Pop, *Mișcarea Legionară. Idealul izbăvirii și realitatea dezastrului*, Kullusys, Bucharest, 2007, p.387;
8. Zigu Ornea, *Anii treizeci. Extrema dreaptă românească*, Romanian Cultural Foundation Press, Bucharest, 1995, p.374;
9. Radu Ioanid, *Sabia cit.*. p.144;